

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyébit pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

■ Az év hanyatlásra közlégésével szives tisztelettel figyelmeztetjük a két haza olvasóközönségét, hogy ezentul is nm. Széchenyi István gr. urnak együttmunkálása mint az idén Fáy And. Fábri Gy., Gáthy, Rosty's más társaké's biztos levelezőké mellett, új's könnyebb olvasatú betűkkel megjelenendő, 's érdekegyesítő testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boríték alatt egész évre 12, félre 6 p.fr., borítékalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p.fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalnál's a szerkesztőségnél Pesten uri-utca 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén, bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom-és gyorskocsi útján.

A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezés's előléptetés; tiszaszabályozási társulat Hevesben; Magyar iud. Akademia; a jelen drágaság ügyében; horvátországi tartománygyűlés folytatása; komoly szó a pest-szegedi csatorna ügyében (vége); Arva és Ung megyék közgyűlései; nemzeti színház; egyesületek; budapesti napló.

Amerika. (Oregon-vidék iránti viszonyok; veracruzai tudósítások.)
Spanyolország. (Küvetválasztások; vászonügy állapotja.)

Franciaország. (Abdelkader elleni táborjárás; statisztikai adatok; ipar körüli mozgalmak.)

Anglia. (Gabnatörvény elleni izgatások; angol és francia tengeri haderő egyenvalozva; elegyhírek.)

Ertesítő; dunavizállás; pénzkelet.

Magyar- és Erdélyország.

Ócs. 's ap. kir. fels. Malatinszky Ferencz gümörmegei táblabíró az eperjesi kerületi táblához tiszteletbeli ülnökké kegy. kinevezni méltóztatott.

A. m. m. kir. udv. Kincstár a muszinai vám-és harminczados állomásra Raferg Vilmos mniseki harminczad-írnököt ideiglen alkalmazá.

Egyesületi meghívás. A Tisza árja elleni védelem létesítésére elnökletem alatt eddig alakult társulat folyó évi december 11kén reggeli 10 órakor Heves mezővárosban tartandó közgyűlésre bővebb tanácskozás végett megjeleni kéretik. Ujzászon november 22kén 1845. Báró Orozy György elnök.

Magyar tudós társaság XIVd. közlése.

I.

Mondják, hogy a fűszeres étkek's italokkal folyvásti élés többi közt azon következtetést is vonja maga után, miszerint izlésünk mindinkább tompulván elvégre annyira elveszti eredeti mivoltját, hogy jónak, kellemesnek csak azt találja, mi természetesen életmód mellett szerfölött ideg-csiklándónak fogna tapasztaltatni. — Így vagyunk némileg a szellemiekkel is. Ki Sue regényeit olvassa, bajosan birna elég türelemmel Hetényinek „Robot és dézma“ című korszorított munkáját ásitózás nélkül végig lapozni; 's ki akár vidéken, akár a középpontban Pesten egyikét védegyleti gyűlésben szerencsés volt szerepelhetni, arra nézve terhesb feladat tán alig volna annál, ha valamiképp tudományos értekezések végig hullgatására szorítottatnék.

E' nézet bizonyos színezetűek előtt első tekintetre különösnek látszhatik, pedig alaposága legalább is annyira bebizonyítható, mennyire kimutatható volna legközelebb tartott holmi zászlódi zarándoklás szükséges vagy csak hasznos volta is. Mintán azonban nálunk bevett szokás, elhinni egyet más csupán azért, mert ez meg ez állította, más felől meg nem hajtani legkisebbet is az okszerű taglalgatás emberére, ha egyszerűen nem ama bizonyos színezet embere: leg több esetben bizvást elmaradhat a demonstratio, a nélkül, hogy a' mondottak hatása iránt kétség közt kellene lebegnünk. Ez oka, hogy főnebbi állításunk okadatos kimutatásába ezuttal nem bocsátkozunk.

II.

„Ma tartja a m. akademia tizennegyedik közlést; csak eljövendeszoda, nemde“ szölek egyik ismerősömhez, kiről tudom, hogy tudományos buvárodások barátja. 'S mi nagy lón meglepetésem, midőn rendkívüli higgadsággal ez adaték válaszul: „Bizony nem nagy kedvem van e' gyűlésbe menni, mert az egész tudós társaság nem népszérű“ — Megvallom, rég érzem magam olly csudálatosan meghatva, mint e' pillanatban: lényem legbenséjében látam magam megtámadtatva, mert a' főnebbi nyilatkozatot megsemmisítési harcz kezdeteül tekintém tudományos akademiánkról képzett fölfogásom elében.

En ugyan is már általjaban nem barátkozhatom meg azon eszmével, mintha csak az lehetne jó, jeles, pártfogásra méltó, mi egyszersmind népszerű; sőt ellenkezőleg úgy merek vélekedni, hogy igen sok

tárgy fordulhat elő, mellyek értékének megállapítására a' népszerűség fogalma ép olly kevésbé alkalmazható, mint az egyszerű eszmadiára a' görög festés műve fölötti biráskodás. 'S e' vélekedés erős meggyőződéssé változik, ha egyenesen a' tudományokat veszem figyelembe, vagy ha ezek külön ágazatit vizsgálom. Ha van valami a' világon, mire demokrata zubbonyt nem ölthetni, ez kétségkívül a' tudomány: erről mondhatni leginkább, miszerint márcsak arra is, hogy a' tudományokat szeretni, tisztelni bírjuk, nem mindennapi értelmi és szellemi erő, mint szinte szorgalom és kitérés kívántatik. Ha valahol, itt csakugyan nincs helye a' nivellatiónak; 's ha valamiben, itt bizonynyal az általános egyengetés, és ennek következtetése az egyenlőség nem az alatt állók fölemeltetése hanem a' felsőbbek földre huzatása által volna egyedül elérhető.

Dogmák fölötti viták nem a' nép szájába valók, 's valahányszor illyesmi történt, vérözönnel állítatték a' sulyegyen vissza. Van a' tudományoknak sanctuariumjok, ide behatni csak az avatottaknak adott; ezeket a' nép előtt föltárni ollyforma cselekvés lenne, mintha Clark az épülő lánchíd számtervét a' hid körül elfoglalt napszamosak elibe terjesztené megbírálás végett. — Tudós társaságok minden nemzetnél a' tudományosság egyesítő központjai; a' milly fokra birt emelkedni a' nemzet tudományos és művészeti tekintetben, olly mértékben képviselik ezek a' nemzet tudományos művészeti fejlettségét: 's azért kifogást illy intézetek ellenében okszerűleg nem azért tehetni, mert kevésbé, vagy éppen nem hódolnak az egymást üző divatos napi eszméknek; hanem tehetni azon oknál fogva, ha egyiket fokkal lejobb állnak tudományosság tekintetében, mint a' nemzet értelmi és szellemi egyetemes fejlődése, 's még is ezen egyetemes fejlődés képviselői sőt vezérlői gyanánt kívánnának tekintetni.

III.

Mia' magyar akademiát illeti, sokszor gondolkodtam a' felől: mi lehet oka, hogy ezen intézet mind ekorig a' pusztba beczikkezésen kívül egyéb országos pártfogásban vagy segedelemben nem részesült, 's még is nemcsak az akademia magpénzét egy fillérel sem gyarapított egyesektől, hanem hasonló testületektől is hallhatni különféle tarkánál tarkább követeléseket az akademia irányában; holott illyesmit joggal csupán a' alapító vagy gyámoltó akár egyesek akár testületek tehetnének, nem pedig a' dakozatlan akár egyesek akár hatóságok's megvallom, ezen meglepő közönyösség vagy fonákság okát főleg abban vélem föllelhetni, mert eddigelé tud. a k a d e m i á n k, mint szorosan tudományos testület, törvényhozásunk által kellőképp figyelemre méltatva nem volt. Nem lehet itt ezélem annak fejtegetésébe bocsátkozni: alkotmányos nemzet önállósága, törvényszerű szabadsága mennyi biztosítékot bír jól rendezett közoktatási főnsőbb intézetek — 's mi ezek tetőpontja — kellőleg ellátott tudós társaságok föllállításában: nálunk a' népnevelés's elemi oktatás szép ügye annyira tartják elfoglaltva darab idő óta a' tért, hogy az érintett főnsőbb intézetek aránylag csak igen igen csekély figyelemre tarthatnak számot. 'S e' tekintetben hihetőleg még hátrább is fogunk eshetni, miután ipar, kereskedés, 's ezek egyik hatalmas tényezője, a' közlekedési eszközök több több figyelmet követelendnek, tudományi tekintetben pedig még legjobban esetben is — csak bizonyos szakok terjedését vonandják magok után. — Nem lehetetlen azonban, hogy jövő országgyűlésünk valamelyikén jut idő arra is, hogy a' törvényhozó testület a' tudományos dolgok iránt is intézkedhesék. Több nem kell, mint hogy a' közoktatási főnsőbb intézetek mibenléte egyszer komoly méltattásra legyen törvényhozóink közt; a' hiányok önként fognak

mutatkozni's mintegy utmutatóul szolgálni a' teendő javításoknál. Ha pedig a' főnsőbb tanintézetek országgyűlési tárggyá leendnek, nem lehetend a' magyar akademiát mellőzni: ekor fog annak valódi becsese's nagy fontossága előtűnni, 's ekor — ha csakugyan lesz belőle valami, hogy a' magyar teend is már valamit — az országos pártfogás, vagy inkább akademiánknak a' nemzet méltóságával egyező rendezetése nem maradhat el.

Igaz, hogy itt a' kezdet körüli késkedés valószínű veszteség; azonban, hála a' nagylelkű alapítóknak! a' magyar akademia, mint eddigi 14 éves életéből látjuk — csendes, de sikerbiztos működését folytatandja 's ha nem tehet is annyit, mennyire szükség van e' nemzetnek, 's mennyit országos pártfogás mellett tehetne — teend még is igen sok jót és üdvöst; pedig vannak nagyobb erővel létesített intézetek, mikről ezzel sem bízathatjuk magunkat.

IV.

Ezeket alkalmilag érintve, adjuk a' 14ik közlés rövid vázlatát. Teleki József elnök ő exja megnyitó beszédében végig tekintte a' társaság eddig hatásán's annak főleg a' nemzeti nyelvnevelés's fejlesztés körüli munkásságát emelé ki. Hazafui örömmel látja ő nmsga, mi szépen halad nyelvünk a' tökélyesülés ösvényén; de figyelmeztet egyuttal, hogy buzgóságunkból alább ne hagyjunk, ha nem akarjuk e' legfőbb kincsünket — a' nemzeti nyelvet, melly ha elvész, megszűntünk nemzet lenni — ha nem akarjuk e' kincset koczára tenni. Különösen sok függ attól, ugymond, ha nyelvünket, melly legkegy. királyunk által legközelebb tanulási nyelvű is emeltetik — társalgási's házi körökben is általánossá tenni ügyekszünk: kéri egyszersmind a' nemzeti nyelv őszinte barátit, őrizkedjenek tulságoktól, mik elvégre is mások jogainak sértésére's viszonyos ingerültségekre vezetnek: legyen törekvésünk, ugymond ellenséges szenvedélyektől ment, 's őrizkedjünk a' tulságoktól: ez egyiránt megovand bennünket a' kétségbeeséstől valamint az elbizottságtól. Végre folytonos munkásságra buzdítja különösen a' társaság tagjait, azon társaságét, mellynek föladata a' tudományoknak nemcsak meghonosításukra, de folyvásti bővítésükre törekedni.

Az akademia legközelebb mult évi munkálkodási sorát a' titoknoki hivatalos jelentés mai Társalkodónkban terjeszti elő; ezeket itt mellőzve három előadásról szólunk; ezek elsője's harmadika tudományos értekezés; a' középső pedig elhunyt Marczibányi István fölött tartott emlékbeszéd volt. — Sztrókay rendes tag tudományos értekezését: „A' hitelező és adós közti viszonyokról a' régiéknél“ maga olvasá föl, 's mit mód nélkül sajnálunk, kelletlenül elbeszében. Egyike ez azon elmeműveknek, mellyekben a' mulatató's oktató ügyesen szövetkeznek egymással a' hallgatásból merítendő élvezet nagyobbítására. Az értekezés korunk egyik legnagyobb betegségének ismertetésével kezdődik, annak fejtegetésével t. i. mikép keletkeznek az adósságok, hol természetesen fő szerep jut a' pazarfényűzésnek. Átmege aztán szerző azon intézkedésekre, miket külön időkből a' törvényhozás életbe léptetett az adós és hitelező közti jogviszonyok megállapítása tekintetéből. Héber, görög, római, angol, francia és magyar történetekből merített adatok nyomán eszközli ezt szerző, 's mi ránk nézve legörvendeteseb — gunyolt törvénykönyvünk több egyes helyeit egyenvaloba állítja más nemzetek rokonnemű törvényeikkel. — Mind az egyetemes, mind különösen a' magyar jogtörténet előmunkálati közt ez értekezés nagy becses birand's ohajtható, hogy az akademiai évkönyvekben közönség elibe kerüljön minél előbb. Ez után

Titoknok ur, ismért tiszta szabatos szonoklattal újítja meg köztünk Marczibányi István emlékeze-

roltakat városba szállítatni, hogy ezeket úgyszólván kényöszerinti áron iszonyu nyereséggel adhassák el. Ezen viszszaélés gátlására a' ns. városi tanács czélszerű intézkedéseket tön és Szekrényesi Endre ur városkapitány a' városon kívül örököt állított fel. (Ezen jó intézkedés kinem játszhatására kívánatos azonban, hogy a' városlakosságot illy uzsorásan kiszorító néposztály más polgárok köpenyegei alatt viszszaéléseket ne gyakorolhatna!) Mert a' város képviselőinek nagy érdekében fekszik az illy gyakorlatba vett viszszaélések elejét venni; mert igen szomorú tapasztalás tanúsítja: hogy szűk években a' legnagyobb tolvajlások sokszor emberélet veszélyeztetésével is hajtatnak végre; illy csapás ellen tehát igazán senki sincs biztosítva. Vajjon a' városi lakosokat illy következtésektől nem lehetne megóvni az által, ha a' fővárosnak szűk esztendő esetére szinte élelmi tárai lennének, mellyek felállításához a' város polgárai és lakosi egy kis áldozattal járulhatnának? Nem lenne e' czélszerű — ha e' szűk időben természetvények árát a' főváros előjáróji képesint megszabnák, mellyen felül aztán senkinek többet követelni szabad nem lenne? hiszen sokan azt állítják, hogy jelenleg a' fővárosban, ha nem több, legalább annyi természetvény találtatik, mennyi a' legbővebb termés idején szokott lenni. — Pesten, novemberben 1845. Faigel Ferencz.

Horvátországi tartománygyűlés folytat.
Kilenczedik ülés oct. 10én. Mielőtt a' választványi munkálatok további tárgyalására tértek a' Rendek, Varasd megye követe az iskolai ügyre nézve, küldőjének következő kívánatit terjeszté elő: 1) Az orvos-sebészeti tanszék-felállítást illetőleg mostanra ugyan a' választvány nézete megtartandó lenne: mindazáltal szónok megyéjének azon kívánatát nem hallgathatja el, hogy a' zágrábi akadémia már most — legalább annyiban egyetem méltóságára emeltesse, miszerint iskolai könyveket nyomathasson a' tanszékeire hirdettet csődöket maga tarthasson; így ezen mellék-tartományok fiai, kiket eddig a' csőd-próbatétre Pesre megjelenésben sok akadály hátráltatott — önként fognak e' székerekre ajánlkozni; mi által történni fog, hogy idegenek helyett honfiak fognak tanítóknak alkalmaztatni, kika a' velők született nyelv-nél fogva is a' szükséges tanulmány-könyveket korhoz időmítottan nem sokára horvát nyelven szerkesztendik. Ez lényeges s épen azért mellőzhetlen eszköz arra: hogy a' hazai nyelv, melly a' nemzetnek mind önállására, mind jóllétére nézve nélkülözhetlen kellék, országos, uralkodó és közoktatási nyelvvé tétethessék, azaz: hogy a' horvát nyelv becsülettel foglalhassa el azon tért, mellyen eddig a' latin működött. 2) Varasd megye kívánja: hogy e' tartományokban is a' pestihez hasonló ipar-és kereskedelmi iskolák alapíttassanak, mellyeknél szinte fő tekintet legyen a' nemzeti nyelvre. 3) a' horvát nemzeti nyelv, és irodalom nemcsak az akademiában, hanem minden gymnasiumban fő tanulmányi tárgynak tekintessék s taníttassék. 4) Varasdmegye felirást indítványoz a' felségéhez alázatosan tudomást szerzendő arról: miért halasztatik a' horvát-szlavon nyelv és literatura professorának kinevezése oly sokáig, holott a' csőd már ezelőtt öt hónappal megtörtént? Végre 5) a' társadalmi jogok ismertetése mint rendszeres tanulmányi tárgy fejtegetessék. Körösmegye követe indítványozóval nem lehet egy értelemben az iránt, hogy már most tétessenek lépések a' zágrábi akademiának egykor egyetemi polczra készítése végett; minthogy minden egyetemnek több alárendelt akademiával szükség birnia, pedig e' tartományokban csupán egy illy akadémia létezik s e' a' zágrábi; szónok azért megelégszik mostan azzal: ha a' zágrábi akademiának megszereztetik a' jog, minél fogva ürességbe jövő tanszékeire csődöket hirdethessen. Károlyváros követe mutogatá azon indítvány elfogadtatásából származható czélszerűtlenséget s a' várt eredmény meghiusulását, minél fogva a' zágrábi akademiánál orvos-sebészeti osztály-létesítés szándékoztatik, mert e' tanosztály egyéb hiányok miatt sem az előfordulandó igényeknek nem felelhetne meg, sem pedig a' kijelöltek nagyobb számát önállástalan helyzete miatt nem állíthatná ki. Az ohajtott célt, szónok véleménye szerint, ez uttal leginkább az által közelíthetni meg, ha a' zágrábi akadémia, mellözve minden kitérőgést, egyenesen egyetem címmel és jogokkal ruháztatik fel; mert így joga leendő a' köz-kívánat és szükséghez alkalmazott iskolai könyveket kibocsátani s azokat az iskolában közdivatba hozni; a' mellék-tartományok ezen egyetemük által

gyakorolhatják a' közoktatási ügy szabadságát, melly alapja s fő kelléke minden önálló nemzet tudományos kiképezhetésének; ezen egyetem által a' tanári és csőd-próbatétek az országban tétetnek s így mellöz-tetnek azon nehezségek, mik eddig akadályul szolgáltak, hogy e' haza fiai a' nevezett tanszékeken alkalmazást nyerhessenek; sőt szilárd ösztön ébredend bennök magukat a' valódi tudományokban minél alaposabban kiképezni; mert ki levén a' tövises ösvény simítva, mellyen eddig reménytelenül küzdöttek, most ellenben önházajok nyújtja feljők karjait kedveseinek szíves ölelésére. Ne is ütközzék meg azon senki, hogy egyetem csak négy tankar vagy osztályzat (facultas) egyesítése által létezhetik, mert szónok figyelmezteti a' kétkedöket a' grézi egyetemre, hol épen az orvosi tankar hiányzik s több más egyetemre, mellyekben a' tanulók száma jóval kevesebb, mint a' zágrábi akademiában — azért még is egyetemi címmel, joggal s önállással bírnak. Végre szónok indítványozza: kéressék meg a' felsége, hogy a' zágrábi püspököt, egyszer mindenkorra, a' kapesolt tartományok leendő egyetemének elnökévé nevezni méltóztassék. Ez indítványt ellenzé a' zágrábi püspök részint azért, mert szokatlannak látszik: mikép az egyetem igazgatósága egyes méltóság-hoz csatolassék; részint pedig azért, mert az egyetemi igazgatónak kinevezése felségi jog; s végre azért is, mert a' zágrábi püspök egyházi megyéje oly nagy és kiterjedt, hogy ezen hivatása s kötelességeinek elégtétele tekintetből inkább megkímélendő lenne minden egyéb világi hivataltól, semhogy a' már bírtak mellé még újabbakkal is terheltesse. Ezen nyilatkozatra némelylek felvilágosításkép megkülönböztették az elnököt, vagy elnöklőt az igazgatótól, a' többség mindazáltal a' kérelem kihagyására szavazott, hogy t. i. a' zágrábi püspök a' zágrábi egyetemnek egyszersmind előlülője legyen; felírásban a' felsége csak az iránt fog megkérteni: hogy a' zágrábi akademiát egyetemi s a' grézihez hasonló fokra emelni méltóztassék. Mi a' varasdi követe második indítványát illeti, miszerint t. i. a' mellék-tartományokban ipar-és kereskedelmi iskolák állíttassanak fel — minthogy ezen tárgya a' népnevelő iskolák mimódon létesítésénél foglalkozott választványi munkálatában teljesen kimerítve van, mellöztetett, egyedül az adatván hozzá a' károlyvárosi követe indítványára: hogy ezen ipar-és kereskedési iskolák Károlyváros keblébe tétessenek, hol t. i. a' polgári élet nevezett két fő mozgalmái ezen tartományokra nézve leginkább központosulnak. A' varasdi követe 3ik indítványa: miszerint a' horvát-szlavon nyelv és literatura nemcsak az akademiában, hanem minden gymnasiumban is mint fő tanulmányi tárgy taníttassék, szinte az előleges dolgozatokkal foglalkozott választványi munkálatának 3ik pontja alatt kimerítőleg érintetik, azért addig is, míg a' tárgyalások ide érhetnek, a' mondott indítvány közhelyesléssel fogadtatott el, valamint az is, hogy a' juris publici professor egyszersmind a' társadalmi jog előadására utasíttassék. — Ezen tárgy befejeztetése után a' választványi kijavított véleménye olvastatott fel az országház átválttatására nézve, melly vélemény a' munkálat 5dik pontját következőleg módosítá: gr. Orsich J. átadott a' választványinak több — az országház átalakítására vonatkozó tervet, mivel azonban időrovidség miatt a' választvány ezen terveket hely színén nem vizsgálható meg, ennél fogva szükségesnek tartja azokat azon választványinak átadatni, melly különösen az országház ügyében neveztetett ki, hogy t. i. ez a' terveket hely színén megvizsgálva s megítélve egyszersmind a' létesítésre szükséges költségrovatot elkészítve a' legközelebb tartománygyűlésen arról a' Rendeknek adja be jelentését. Orsich gr. ez alkalommal is ismétlé előbbi indítványát: hogy t. i. azoknak, kiknek terveik elfogadtatnak, tiszteletdíj határozassék. Erre választatott, hogy az illető művésznök biztosítására elegendő az, hogy műve elfogadtatott, mit a' nemzet jutalmazás nélkül nem hagyand; mivel pedig most több rendbeli terv van bírálat alá terjesztve; szükség előbb ezeket megítélni s az elfogadtatandó szerint tenni a' költségvetést, ha pedig az előterjesztettek közül egy sem lenne elfogadható, ekkor hírlapok útján hirdettesék 100 aranyos jutalom a' legjobb tervért. Mások az el nem fogadható tervéért is 100 — 200 pforintot akarának fizettetni; ismét mások oly véleményben voltak, hogy mivel a' tartomány ezen czélra nagy összeget nem tűzhet ki, csekély jutalmat pedig a' tartományok méltóságával nem egyeztetetheti meg s mivel C.

kapitány inkább honszeretetből, mint jutalomvágyból ajánlkozott a' kidolgozott terve szerinti eljárásokra: ennél fogva czélirányosnak vélnék ezen tisztelt urat, kiról kétséges: vajjon elvállalna e' jutalmat — méltányló és köszönő oklevéllel megtisztelni; végre határozattá lön: hogy az e' czélra megbízott választvány járjon el megbízatásában s mig erről jelentését be nem adja, addig a' jutalmazások vitatási tárgyal nem vehetők.

Olvastatott a' választványi munkálat 14d. pontja, mellyben kívánlatik: hogy a' gymnasiumbeli tanítók évi fizetése főlebb emeltesse s hogy a' sz. Ferencz szerzetbeliek, ha iskolai tanítóknak alkalmaztatni tovább is akarnak, a' szükséges probacsődön jelenjen meg. A' szegéniai követe ezen pontot módosíttatni indítványozá, minthogy vannak gymnasiumok, mellyekben a' tanítók nem a' kincstár, hanem magánosok alapítványiból fizettetnek, illyen gymnasium például a' károlyvárosi, mellynek alapítványát egy ottani polgár tevő; e'féle gymnasiumokban a' tanítók díjaztatása oly csekély, hogy alig találtatnának világiak, kik e' díjaztatás mellett pályázni kívánnának. Ez értelemben nyilatkozott Károlyváros követe is, s a' városabeli gymnasiumra nézve kívánta: hogy az annáli tanszékerek egyedül szent Ferencz szerzetbeliek pályázhassanak irásban s ezen pályázók közül azok jelöltessenek ki az illető tanszékerekre, kiket a' bíráló igazgatóság dolgozataik szerint azokra legalkalmasbakkal itélend. Erre a' belgrádi püspök megjegyzé: mikép a' nevezett város tanszékeire a' tanító-kinevezések eddig is így történtek, ekkép tehát Károlyváros követe módosító észrevétele elenyészik; azonban az illető követe czáfolásul felhozá: mikép ez eddig épen nem történt így, mert a' tanszékerek nem az iskolai kerület igazgatósága nevezett ki vagy választott tanítókat, hanem a' sz. Ferencz szerzetbeli kormányzó látta el a' megürült, vagy általa megüresített tanszékerek saját kénye s kedve szerint. E' szóváltás után a' zágrábi püspök emlékezteté a' rendeket: miként Magyarországon az ifjuság polgári nevelése főleg a' gymnasiumokban az egyházi rendre van bízva s kezeltetése a' cisterciata, sz. Benedek, kegyes, és a' praemonstráti szerzetesek által történik, minthogy pedig e' tartományokban illyen szerzetesek nincsenek, ennél fogva azon gymnasiumok, mellyeknek tanítóji az iskolai alapítványból nem fizettetnek s a' magány-alapítványokból telhető díjazás oly csekély, hogy abból világi egyed szükségét épen nem fedezheti, a' sz. Ferencz szerzetbelieknek adattak át; a' felírásban tehát egyedül akkor akar szónok sérelemlől említést tenni ezen szerzetesekre vonatkozólag, ha pályázás nélkül neveztetnének ki oly tanszékerek, melly az iskolai alapítvány által fizettetik. — Szent Ferencz embereit mint közoktatókat leginkább Pozsega-megye ostromlá, melly semmiféle gymnasiumot sem akar ezen szerzetbeliek vezetése alatt hagyni; szónok előtt nem elegendő azon ok, hogy a' magány-alapítványokon felállott gymnasiumokban szegényül fizettetnek a' tanítók, mert onnan, hogy egy szerzetes évenkénti tanítói fáradozásáért 50 vfrtot kap, még nem következtethetni, hogy ennyit tesz az alapítványidíj, mert köztudomásu dolog, hogy fenálló szabályainkál fogva a' többiit gárdián és provincialis fordíthatják más czélra s'tb. Végre bán-elnök kimondá a' végzést, miszerint felírásban meg fog kérteni a' felsége e' tartományok tanszékeit oly állapotba hozni, hogy azokra nemcsak szerzetesek éspapok, hanem polgári állásnak is pályázhassanak. (Folyt.)

✕ *Eszközölhető-e a' Tiszának a' Dunával egy csatorna általi összeköttetése Pest környékén?* (Vége.) A' tisztelt olvasó a' már mondottakból ki fogja venni, hogy azt, mennyiben volt vagy nem volt Wiebekingnek igazsága, csak a' körülmények szoros s részletes ismertetéből lehetne megítélni. B. ur azonban, ki Wiebeking ellenében nem nagyobb, mint az egér az oroszlan ellenében, elég szerénytelen vagy könnyelmű pálcát törni illy jeles tudós felett, s még pedig illy sértő módon: „Már ez még is gyenge ítélő erőt mutat, ugymond B., mellyet a' következő Wiebeking örök gyalázatára megmutatott a' technikai világnak. „Si tacuisset“ jól esett volna jó hire végett. Itt valóban láthatni, mit Schiller itél, hogy a' tudomány és művészet (Wissenschaft und Kunst) egymástól lényegesen különbözök. Wiebeking nagy tudós, mathematice, mint állítja, kiszámította, hogy Pechmann terve létesíthetlen; ez mint jó practicus jó sikerrel végrehajtott; azért az angolok az építő mérnököktől nem annyira mély tu-

dományt, mint inkább (professional knowledge) mesterségi fogást kívánunk. Altljában Wiebeking ügyetlen practicus és az ítélésben lelki szegény volt munkáinak is. Illyen emberre tagadhatlan nagy tudománya mellett is nagy vízi munkát nem lehetett bízni, ez tudta ő felsége is a király és kormánya, Pechmann pedig jó sikerült munkáiból ismerte, azért bizott benne.*) Azonban Wiebeking dicséretére az mégis szolgál, hogy az ellenkezést a' törvény előtt üzte ugyan, de a' mint a' törvény 1834ki jul. 1jén megerősített, ezt tiszteletben tartotta, mivel többé ellene nem szegült, és a' nemzeti közbizodalmat, melyet a' törvény kimondott, többé nem ócsárolta "itt B. ur fiamnak szólott, hogy menyem is értsen belőle.

Valóban el kell ismernem, hogy B. ur ennél világosabban magatírói pályáján még ki nem fejezte; ezen mesterségi fogás (fordítása szerint, professional knowledge) sikerült neki; tökéletességéhez még csak a' német Schmeck's Kropfeter, hiányzik. A' következés nemde akép hangzanék: Vársárhelyi még kárhóztatandóbb a' legyalozott Wiebekingnél; mert Wiebeking az ellenkezést a' törvény léte előtt üzte ugyan, de V. a' törvény hozatala után is annak ellenszegül és a' nemzeti közbizodalmat, melyet a' törvény kimondott, ócsárolja; ez lenne B. ur röpiratának physiognomiája szerint a' következtetés; ámde van még nekem is egy paragraphusom, mely B. urnak okoskodását ki fogja deríteni.

Először is észre veendő, hogy b. Pechmann a' Majna és a' Duna közt, szekrényes zsilipekkel ellátott állóvízi csatornát épített, minőt én javaslok, azon különbséggel, hogy itt az osztás pontjánál elegendő víz nem levén a' felső tartányt szivattyuzás által lehet csak éltető vízzel ellátni; Beszédés ur ellenben folyóvízi csatornát tervezett, annak létesíthetőségét oly hypothesisre állítván, melyet minden szakértő agyrémnek fog találni. Büszke vagyok tehát azon eljárásomra, hogy a' tárgynak érettebb fontolgatására első adtam alkalmat 's hogy az által, mert megakadályoztatni segítém, nehogy a' 19ik században honunkban, a' világ mulatságára, egy „Ördög árka“ építése megkezdessék, a' vállalat bukástól, a' hon pirulástól, sőt azt mondom, magaa' Naviglio tervezője a' mellőzhetlenül bekövetkezendő nagyobb gyalázattól megóvatott. És azért én kárhóztatandó lennék? sőt bizton reményelem, hogy egyenes 's őszinte figyelmeztetésem előbb utóbb általános méltánylást fognak nyerni.

Azon célzatára, „hogy törvényhozatal után is üzetik az ellenkezést,“ már az értekezés elején megjegyeztem, hogy miután B. Navigliója a' competens technici vizsgálat alá boesátattott, többé felszólalni szándékom nem volt; illőnek tartám tudniillik, a' vizsgálat eredményét bevárni; de midőn egy a' törvényhozásból kifolyó nagytekintetű testület által annak nyilatkozására felszólítottam: „Eszközölhető-e a' Tiszának a' Dunával egy csatorna általi egybeköttetése Pest környékén?“ nemcsak illendőnek, hanem kötelességnek tartám, a' feltett kérdést minden oldalról megvitatni 's felvilágosítani, 's e' kötelesség-teljesítést, B. ur „törvényhozatal utáni ellenkezés-üzésnek, a' törvény tiszteletben nem tartásának, nemzeti közbizodalom - ócsárlásnak“ káromolja. Hitesse el B. ur már egyszer magával, mikép én a' B. urrali ellenkezés-üzésre épen nem lehetnék büszke, és ha eddig irói fölléptének kísérésére kárhóztatam magam, 's az általa terjesztgetett hibás és ferde nézetek czáfogatását, ezen rám nézve elég hálátlan munkát, magamra vállalam, kifejtett észrevételeimet sem személye iránti vonzalom, sem ellenszenv, hanem a' közügyre tekintet vezérlette; mert újra 's újra ismétlem, alig van károsb következtetés, 's azért megrovandóbb eljárás, mint illy fő tárgyban hamis véleményeket a' közönségben terjeszteni 's annak, midőn jó tanács után sovárogo, hogy erejének 's munkásságának helyes irányt adhasson, létesíthető tervek elfogadására érett fogékonyságát, képtelen, eszközlhetlen 's azérthatatlan javaslatok csillogtatása által megtompítani, vagy megzavarni.

És kérdem továbbá: hol van az megírva, hogy törvényhozatal után többé valamely tárgyról értekezni tilos, és mely törvényezik által van B. urnak Navigliója szentesítve? az 1840dik évi 38dik törvényezikben szó sincs B. Navigliójáról, 's ő mégis ollyformán forgolódik, mintha egy duna-tiszai nagy „ördög árkanak“ ásátására, kizáró szabadítékkal

*) Pechmann, hír szerint, a' bajor kormány elboesátotta; ez rossz omen B. urra nézve.—V. P.

lenne a' törvény által felruházva. És most már, miután a' csatorna ügye a' legjobb 's legszerencsésebb kezekben van letéve, nyugalommal várom el a' vizsgálat eredményét. Budán, april 20kán 1845. Vársárhelyi Pál.

Árvamegyei közgyűlés. Folyó hó 4dik és 5én tartott rendkívüli közgyűlés arra tüzetett volt ki, hogy a' nm. helytartótanács intézvénye következtében mult évnegyedi közgyűlésből az idei termés összeírására kiküldött választvány munkálatát beadja. A' választvány következő eredményt jelentett be: 4717²/₃ urbéri telken, hol a' vetés 's ültetés képessége engedé: 165,336 pm. földbe ültetett 73616 pm. burgonya, bevettett 2581 pm. őszi, 5527 pm. árpa, 63,850 pm. zab 's ebből termett 276,839 pm. burgonya, 4291 pm. őszi, 9455 pm. árpa, 112,331 pm. zab, parlagon maradt 67,073. A' lakosok száma 84,770 kiknek egész évi szükségekre kívántatik 678,280 pm. burgonya és 509,290 pm. gabona. A' nagy élelemhiány már eleve is figyelmeztette a' Karokat és Rendeket hozandó üdvös rendelkezésre; sokan már ezelőtt is lemondottak a' nálunk annyira elterjedt 's eddig igen hasznosnak mutatkozott szeszégetésről. Annál élénkebben tanakodtak most a' KK. és RR. a' kiszabott határnapon 's helyen. Miután felolvastatt a' választványi jelentés, főispáni helyettesünk ő méltósága felszólította a' KK. és RR. miszerint eziránt véleményeket jelentsék, mire egyik táblalabirák a' pályinkaégetést mint legfőbb krumplifogyasztás-módot ez esztendőre határozat által meggyenkben eltiltatni igen czélszerűnek sőt szükségesnek vélte. Véleményre nézve mélt. helyettesünk elvben megegyezést nyilatkozta, de létesítésre nézve nem pártolhatja, valamint több eltiltás mellett felszólamlottnak véleményit azzal czáfogatá, hogy az illy eltiltás magányjogot sértene 's törvényellenes volna, minthogy a' törvény csak a' gabonából szeszégetést tiltja, burgonyából ellenben megengedi, a' földmívelést hátráltatná és azok részirül, kik szerződéskepen szeszt égetnek, sanyarú könyeket sajtolna ki 's főkép a' szegény adózóra még azért sem volna igen kívánatos az eltiltás, mivel a' burgonya az idén igen rothadékonys 's így, a' helyett hogy elromlottan kihányatnék, haszonná fordítatik. — Az ügyészi hivatal ovást tett az eltiltás ellen, egyik főügyész azt adván hozzája, hogy az adózót amúgy is kár fenyegeti a' burgonya-rothadás által, 's hogy ezt kikerülje, adja el inkább most jó állapotban krumpliját 's annak árán szerezzen jobban eltartható gabonát, más meg azt kívánta kivíni, hogy a' szeszégetés most substitutum (pótléka) az egykor Árvára nézve oly hasznos, most súlyedező gyolcskereskedésnek, 's hogy szeszért most legtöbb pénz szivárogo meggyenkbe. Egy főtablábirák említvén, hogy azon törvény, mely a' gabonából pályinkaégetést tiltja, Árvára nézve csak szemfényvesztés, minthogy itt a' legtermékenyebb évben sem terem annyi gabona, a' mennyi élelemre szükséges 's azon véleményü volt, hogy mostani helyzetünkben, ha a' földmívelést maga rendjén meg kívánjuk tartani, engedjük meg a' pályinkaégetést gabonából, melyet kü meggyenkéből vagy országokból behoznak a' szeszégetők, így a' burgonya ezen fő, sőt egyetlen eledele az árvai népek eledelül marad meg. Mint elnöke azon választványának, mely az árvai inségeskedők fölségállítására ügyel, tervezé egyszersmind e' nagyérdemü tablábirák, hogy azon pénzen, mely még a' szegénység számára későbbi beküldésekből begyült, burgonya vásároltatnék. Azon javaslat, hogy inkább gabonából engedessék a' pályinkaégetést, azok által, kik égetés mellett szólottak, általánosan égetés mellett szólásnak vétetvén, a' többség kimondatása mellett a' szeszégetés nem tiltatott el. A' fenyegető inséget elhárító czélszerű módokról tanácskozandó nagyobb számu választvány nevezetett ki, mely még azon nap délután összeült 's munkálkodása eredményét másnap beadta, mely is elfogadtatván, fel fog terjesztetni kérelmül, hogy az adófizetés ne sürgetessék, miszerint a' jobbágy ennek fejében élelmi szereit eladni ne kénytelenitessék, a' földesurak meg fognak kéretni, hogy jobbágyaikon segítsenek, a' sz. biráknak meghagyatott, hogy azon vevőket, kik idegenek számára zabot vagy burgonyát összevásárolnak, járasaikban keressék fel és szólítsák meg, hogy a' vett cikkeket az idevaló inségeskedők számára tartsák meg. Fel fognak szólíttatni 's biztosíttatni magányosak is, hogy külmeggyenkéből igyekezzenek beszerezni élelmi cikkeket.

Mit hoz majd a' jövendő? meglátjuk. Most az on urak, kik a' pályinkaégetést többnyire azon gyöngéd értelemből, hogy a' szegény adózónak burgonyája el ne rothadjon, pártolták, nyakrafőre szedik össze a' burgonyát, 's hogy az náluk meg ne rothadjon, erősen égetik, de a' szegény népek mérőjét csak 30 — 35 váltógarasával fizetik, holott a' búzának 12 — 15, a' rozsnak 10 — 10¹/₂ forinton két mértője.

A' hús árát és pedig marhahusét 10 krról 8ra, bárányhusét 7 krra szállítottuk le, mintha bizony arra czéloztunk volna, hogy adózóink szabadulhassanak marháiktól is, mert olcsón könnyebben veszi meg kiki, főkép most, midőn hízalva vennünk kell. Majd felrugtatjuk árát, ha a' pórnépnek, mely csekély takarmánya miatt nem mindig teletelt gazdaságához szükséges marhat, igás marhat vennie kell. — Törvényezékeink beállanak december 9kén, melyek után angarialis közgyűlés tartatik.

Ungmegeyi közgyűlés folytatása. F. 6. novemb. 7d. tovább is folytatva levén az évnegyedes közgyűlés, még egy két ügyet ebből 's ez alkalommal az előbbi napokból is egy két jóízű mondatot 's ötletet!... Utolsó napon többi között előfordult bizonyos pusztítási ügy, t. i. a' helmecezi erdő kezeletése. Mely iránt a' panasz abban terjesztett föl, miképen a' Helmecezy család erdeje pusztítás tárgya levén, a' vármegye kimondotta reá a' zárulás esetét; 's most, ugymond, a' zárgondnoknak 80 p. frtos díj van a' családi gyűlés által nemesak megajánlva, hanem még ügyészt is fogadott ugymond azon család 's ennek 40 p. frtot 's 8 öl tüzfát szavazott évi díjül; kívánják tehát a' panaszokodók ezen teheről magokat fölmenteni... Th. F. thiró fölkelven nyilváníta: „midőn a' nemes vgye kimondá a' pusztítás esetét a' kérdéses helmecezi erdőre, el lón, ugymond, határozva a' sequestrum vagyis magyarán kimondva más szavakkal: elhatározatott a' pusztítás, mert tudjuk, ugymond, „hogyan kezeltek az illy záralatti erdőség?“ szónok tehát oda nyilatkozik, hogy ő semmiféle illyes díj fizetéseket nem fogad el, mert annak lerovására roppant erdőpusztítás kívántatik; mit ő a' sequestrum fogalmával nem bír összeegyeztetni... Szt. Zsigm. fölhozta az efféle zárolási törvény rendelkezeteit, melyekből kiderülvén az, hogy a' zárgondnoknak csakugyan kell fizetés adni, mert azt az 1807: 21dik törvényezik 1. §-za világosan említi, („constituendo curatore illiusque remuneratione“) a' Karok és Rendek elnök-alispán ur indítványához képest elhatázzák, miként választványra szükség bizni, hogy szakértők által tudják meg az erdőség jövedelmét, 's arról tevéen jelentést, a' fizetés ehez mérsékeltessek, mit azonban a' latsó kicsinyítő végéről szeretünk nézni, miután G. K. ügyvéd nyilváníta, hogy a' pénztáralavál: — Volt még szó Ung város ügyében is. Ugyanis: egy parlamentaritis petitio lón benyújtva 17kén, mely ellenmond egy másik hasonló petitioféle benyújtvának. Történt t. i., miképen a' rendezett városi tanácsnak egyik törv. tudó tagja Csérszky Lajos ur leköszönt 's helyette a' város ügyésze (megtartva ezen hivatalát is) a' tanács által (néhány szavazati kivétellel) megválasztatott... minek nyomán ismét egy másik törv. tudó tanácsnok ur is leköszönt, mert egy személyben két hivatalt öszpontosítva látni sokan nem akartak, a' dolgot a' v. gyére fölterjeszték; mások ismét ennek ellenére irányzott iratot nyujtának be. Határozat lón: „a' járásbeli sz. biró vizsgálja meg, kicsoda és minő módon gyakorolja a' választási jogot? (s meg kell valjanunk, akár akarjuk, akár nem, hogy a' né p.)

Mult napokból is föl kell hoznom azon körülményt, midőn a' szerednyeji utvonalon ama híres hegyfarki kanyarodás jöve szönyegre 's a' vélemények ugy elágaztak, hogy egyik a' dombon, másik pedig annak alján, a' Hegyfarkon keresztül (a' helységen végig) kívánta vinni az országos utvonalt, a' mennyiben e' csekélység fölött roppant élénkül vitatkoztak, fölemelkedik P. M. főszb. 's mondja, tek. megye rendeit azt hittem volna, hogy jelen tárgy nem párt-kérdés; de egy körülmény megingatá ezen véleményemet; ugyanis B. V. első aljegyző ur a' szónokokat, még nyilatkoztuk előtt, a' mint fölálltak, a' zonnal előre följegyzette, hogy hova fognak szavazni? 's egy pár egyedet közülök alig véve ki, mind eltalálta. Megvallom, ugymond, hogy azt meg nem tudom magyarázni másként, mint, ha azt gondolom, hogy a' dolog magány-érdekből vitatatik. Erre fölkel B. V. első aljegyző mondja: „Igaz, hogy keveset kivéve mind eltaláltam előre, hogy hova fog szavazni? De azt nem állítom, mintha én ezt magány-érde-

dekre alapítván mérem: kicsoda (köz mosoly,

A' honti hogy mult nap levő gyűlésün minden szözlő sze, mint F. A. mos fiatal e. minek veszt B. K. tb. mon kat hideg vért ellenben 's ez gány-levélne tő jele: a' hite szokott exped megye nem sz dig ez csakú szokott levél mely azt mor sigilla, subqui 62. §.) és: q. lis comitatibu alique nomin emítve volt, sitottuk, hog laszunk az v ságot az elle pedig magun a' személyes van, vajjon le katonáinkat, társára? A' ké tett biztosító tek baráti 's fűnek-fának alkalmazva, szokásunk, h azonnal gyan fűnkünk is) 's felől, t. i. a' k sabb eröket i lenné tenni! helyzetbe sz be tartogatj lokat egyedü a' magyarok általok ugn szik, mert ur a' nép szeret sét szükség kit sem a' kö sem lesz jó: kormány is. mind!)

Az is ur az országba is anarchiát lető megyéit hozott törvé láttá, hogy e gyékben, k nem tehetta lakni a' me engedé, ug gyekormán a' megyében nem számit rényeket 's jük színtet 'S alig neve veszékelün fők... Ugy fi, midőn m engem... e gondoltam

Nem lyekekkel né kesen foga elhunyt sze talosan jele gazgatóság hírlap felsz sod alispán vember 9é hogy „B a szerepvált tiszta fél atyja, — k

dekre alapítván, hanem a vármegye kicsiny; jól ismerem: kicsoda szeret dombon, kicsoda síkon jární? (köz mosoly, tetszés, kacaj.)

A honti levélre nézve is meg kell említenem, hogy mult napokban ez ügy ugyszólván egész jelenlevő gyűlésünket szónokokká változtatá; mert ehzen minden szólott, ki csak száját felnyithatta. Nagy része, mint F. A. B. F. Th. Istv. 's más néhány ur számos fiatalal együtt oda nyilatkoztak, hogy ez, akárminek vesszük is, örökre panasz marad 's azt, mint B. K. tb. mondá, elhallgatni 's ekként constitutiókat hideg vérrrel sírba kísérni nem tanácslák; mások ellenben 's ezek között alulit is, a honti levelet magány-levélnek nézte, mert a vármegyének ismertető jele: a hiteles pecsét rajta hiányzott, valamint szokott expeditio idoma, és kimondák, miképen vármegye nem szokott magányuton levelezni; hogy pedig ez csakugyan nem volt a vármegye által íratni szokott levél, világosan kitetszik ama törvényből, melly azt mondja: „Singuli comitatus habent propria sigilla, sub quibus literae comitatus expediuntur (1550: 62. §.) és: „quae quidem sigilla asserventur in singulis comitatibus in arca; neque excipiantur, nisi literae aliquae nomine comitatus fuerint obsignandae.“ Az is említve volt, miképen a katonát nem azért állandósítottuk, hogy azokat ellenünk használják; mire válaszunk az volt, hogy szó sincs róla, hogy a katonaságot az ellenség fékezésére tettük állandóvá, nem pedig magunk ellen; de midőn legdrágább kincsünk a személyes és vagyonbeli bátorság veszélyeztetve van, vajjon lehet é szentebb czélra használni heverő katonáinkat, mint ezen legbecesebb jogaink fentartására? A kérdéses férfit bizonyosan ok nélkül nem tették biztosító lépéseket; őt legalább eddig édig emelték baráti 's mint humanitas példányát úgy hirdették fűnek-fának! Csak mióta kormányzói hivatalra lón alkalmazva, nem tetszik... nem pedig azért, mivel szokásunk, hogy mihelyt a korm. valakit kinevez, azt azonnal gyanúsítgatniszeretjük (méglegnagyobb féltésünk is) 's bevágni előtte a bizalom útját mindenfelől, t. i. a korm. és nép előtt 's ekként a legdúsbab erőket is, minden üdves czél mellett is, tehetlenné tenni! S így valóban a korm. olytsajátságos helyzetbe szeretjük hozni, melly szerint örökké elébe tartogatjuk a törvényt, miszerint magyar hivatalokat egyedül magyarok viselhesenek, 's mégis, ha a magyarokból nevez valakit, az sem jó; mert, ha általok ugynevezett udvarit nevez, eo ipso nem tetszik, mert royalista ugymond, 's ha olyat nevez, kit a nép szeret, az sem kell, még olyannak kineveztetését szükség tehát megkísértenia a korm. részéről, kit sem a korm. sem a nép nem szeret; és ha ez sem lesz jó: akkor olyat, kit a nép is szeret és a korm. is. (Hiszen majd megjő ez önként idővel mind!)

Az is meg lón említve, miképen közkívánat volt az országban, hogy (megunvatán a dicsőséget vagy is anarchiát) ő folsége a főispánokat rendelni illető megyéik keblébe, mint apáink által igen bölcsen hozott törvényünk rendel; mert egész országunk látta, hogy egy párteletti férfitra szükség van a megyékben, ki a néptől ne függjön. A korm. ezt nem tehetett másképen, hanem megkérdezte: ki akar lakni a megyében? szóval, mint a practicabilitas engedé, úgy lón, és kívánatunkat teljesíti, mert meggyekormányzóink a mostani rendszer szerint mind a megyében fognak lakni... Az ám, de bezzeg mi nem számítunk arra, hogy ezek a rakoncátlan mérényeket 's más efféle czimborásdiságokat meg fogják szüntetni, miket már nagyon is megszoktunk!... Salig neveztetnek itt ott új kormányzók, már is jajveszékélünk!... Nem tetszik a lezke, nem kella' fék... Úgy jártunk vele mint az írásban a héber urfi, midőn mondá urunk: add el mindenedet 's kövess engem... eltakarodott, mondva magában: „nem így gondoltam én ezt!...“ Z o m b o r y L.

Nemzeti színház. Azon szövegekre, melyekkel néhány hirlap az igazgatóságot az olly lelkesen fogadott „Bánk-bán“ szomorújáték korán elhunyt szerzőjének élő atyjára figyelmezteté, hivatalosan jelentetik a t. cz. közönségnek, hogy az igazgatóság jóval előbb, mint e tárgyban bármely hirlap felszólalt volna, t. Nyáry Pál, pestmegyei másod alispán ur figyelmeztetése következtében, november 9én tartatott ülésében olly határozatot hozott: hogy „Bánk-bán“ legközelebbi bérszűnetes és szerepváltoztatással is érdekesített előadásának tiszta fél jövedelme nem ugyan *Katona József élő atyja*, — ki már jó ideje dicsőült fiához az örök beke-

honába költözött — hanem még élő gyámoltalan özvegyanyja's nővére számára küldetnék meg.

Ezen határozatáról az igazgatóság kelleleg csak most értesítheti a t. cz. közönséget, miután a közbenjáró nemeskeblű alispán ur maga sem tudta eddig a személyeket névszerint megnevezni, kik e jövedelemben részesítendők lennének. Ezen előadás november 29re tüzetett ki, 's az igazgatóság felszólítja egész tisztelettel a t. cz. közönséget, hogy azt minél nagyobb részvételével pártolni szíveskedjék; még csak azt kénytelenítettven megjegyezni az igazság érdekében, hogy „Bánk-bán“ a folyó évi február 17ről kihirdetett díjazási rendszer közzététele előtt már több évvel Pesten, Budán 's a vidéken többször, sőt már a jelen nemzeti színpadon is azelőtt adtván, teljességgel nem tartozik azon színművek sorába, mellyek közé a budapesti hirharang helyzi; és midőn az igazgatóság Katona rokonait a fenérintett jövedelemben részesíti, méltányosságot igen, de nem kötelezést hisz teljesíteni. Pesten november 20án 1845. Sziglieti titkok.

Budapesti napló. (Nov. 27kén.) Mult vasárnap ment véghez a magyar tud. társaság ez évi közgyűlése számos hallgatóság 's diszes hölgyek sorjában jelenlétében, gr. Teleki József erdélyi kormányzó ő nmlga elnökölte alatt; melly is ellentétben szokott nyilvános gyűléseinkkel a tudományosság komoly, de mégis derítő színezetét visel, 's ez által egyike volt közéletünk legörvendetesebb jelenségeinek, valamint az évi munkálatoknak is igen szép eredményt tüntetett föl. Lásd mai Társalkodónkat. — Széchenyi István gróf ő excoja flumei utjából Triestben és Bécsen keresztül nov. 23kán este szerencsésen visszaérkezett fővárosunkba. — A napokban nevezetes közéleti esemény jöve tudomásunkra: egy ur, kinek hitelviszonyi gyámoltása mellett, egy másik ur becsületes kereskedést üzött, számtéti alkalomkor így szólta meg ezt: „Miert nevelteti az ur olly pompásan gyermekeit, holott erre sem ranggal, sem elég vagyonnal nem bír? —, mivel tudom hogy nekik sok pénzt nem hagyhatok, legalább illő neveltetés által képeztetem ki őket az életre;“ lón a felelet. „Ezt ön nem teheti — szölt felindultan amaz — ezt csak ön tehetem, kinek elég pénzem van, hogy gyermekeimet minden kényelemben részesítsem: ön huzza meg magát, mert ha akarom, holnap, vagy ma bukni fog.“ És a dologbulvalóság lón, néhány nap mulva t. i. a derék férfit, ki gyermekeinek élt, néhány ügyefogyott ártatlantól köröztve tönkre jutott; — tanulságul minden szülőknek, ki még arról is merész gondoskodni, hogy gyermekeit vagyon nélkül is boldogítsa. De tán amannak is igazza lehet annyiban, hogy rangon sorson túl héjazó nevelést adni többször árt a gyermeknek mint használni, e miatt azonban valakit mintegy bosszúból tönkre juttatni, alacsony szívre mutat. — A hatóságtól élelem és fadrágaság ellen kibocsátott tilalmak arra látszanak emlékeztetni az e cikkekkel uszorráskodókat, miszerint eladni drágábban is lehet; mert az ár emelkedik 's illy fajta parancs ezelszerű előgondoskodás nélkül jobbadán sikertelen. — Minap a dunapartól egy szegény ember zsebében vitt haza néhány garasára fát; „mit visz bátya? kérdök tőle: „fa volna uram, de úgy se géljen! egy izromban megenném, ha meg volna főve;“ felelt ő egyszerűn és nyomatékosan. — Sejtésünk az 50 aranyos „Obsitos“ irányában fájdalom! nem volt alapítván; mert azt nem nézve, hogy nemzeti színházi díjas darab, mult szombatn adatásakor a színházi közönség, bár esupa félreértés 's visszafogásból, kifütyölte. Szerző nem bírt é elég tapintattal a pesti közönség ezenkori divat izlését eltalálni; azt kerekon állítani nem merjük. Egyébiránt furcsa és szokatlan jelenet a közönség részéről, hogy az nem várva be a dramai elégtételt, rögtön önmaga állt bosszuta fonáki darabos jellemén. Néhány nap előtt egy 17 éves leány barátját megmérgezni szándékozék, mivel őt kedvesével sőtálni látta; azonban midőn ez a mérget tartalmazó eszét szájához vivé, elborzadva sikoltott föl 's tettét elárulta. — Kalóza-tolvajok már a Dunán is gyakorolják martalócz-mesterségüket, nem rég ugyanis egy molnárlegényt fogtak el, ki csolnakászva egész budapesti duna mentét barangolta be, 's a nem szemfülesen őrzött hajókról különféle portékákat csempészett össze; társai jókor ellillantottak. — Fűredynket minap Parish Alvars hangversenyében fölléptek Bécsben nagy éljenzéssel fogadták, a német lapok telvék dícséreteivel; de ha valamikép tőlünk elkenyereznék, már ez aztán nem lenne tréfa. — A védegyeleti bál a budai színházban második kiadásban is megjelent; de színezete mint halljuk és hangulata kissé elütött az eredetitől. — Nemzeti színházunk jelesb színésztagjai mult héten a budai várszínházban szerepeltek; 's mint mondják, igen megkedveltettek, miszerint honosításukról gondolkoznak; mi ellenben azt tartjuk, hogy már azelőtt is honn voltak, tehát illő ősi fészükben meg is telepedniök. — Egy lapban olvastuk, miszerint Pest, Bécs és Prága nem sokára telegraphokkal fognak összeköttetni; ha ez megtörténik, 5 perc alatt minden bécsi fontos esetről értesülhetünk. — A nemzeti színházban kedden dec. 2kán Telepi javára bérszűnettel adatnak: A jutalmaztatandó ködfátyolképei és, Az unakozott vigjáték két felvonásban írták Duvert és Lauranne, francziából fordította Egressy Benjamin.

A pesti műgyesület részéről. F. évi oct. 5kén tartatott közgyűlés fő tárgya az igazgatóság választvány választása levén, az 1846. egyesületi évre következő lettek részvényes urak választványi tagok szavazat-többséggel, ugymint: t. cz. Aota, Mihály Barabás Miklós,

gróf Batthyány Kázmér, Csanády Ferencz, Fánosy Lajos, Fáy András, Fényes Elek, Ferenczy István, Flór Ferencz, Fröhlich József, Garay János, Hajnik Pál, Heinrich nep. János, Hengelmüller Mihály, Hrabovszky János, Ilkey Sándor, Jakab István, Kanitz Manó, Károlyi István, Kendelényi Károly, Kiss Bálint, Kiss Károly, Kronperger Antal, Kubinyi Agoston, Lukács Mór, Marastoni Jakab, Márton József, Mühr Antal, Müller János, Ney Ferencz, Orezy György báró, Peregriny Elek, Rosty Albert, Scheidius Lajos, id. Serényi László gr., Szabó János, Szendeffy József, Tasner Antal, Tréfort Agoston, Zitterbarth József urak. Az igazgatóság választvány f. évi nov. 13án tartott ülésben, saját köréből választványi elnöknek: báró Orezy György urat és pénztárigazgatónak Hengelmüller Mihály urat szavazat-többséggel választotta meg. — Az igazgatóság választványi rendeletéből közli Ritter Sándor egyesületi titkár.

Hála s elismerés a pesti jótékony nőegylet részéről. Milgos gr. Eszterházy-Batthyány asszony nagysága a pesti jótékony nőegylet alapítókéjé 500 ftal gyarapítani kegyeskedett. E nagylelkű tett meg nem fogja lepni azt, ki ezen nemeslelkű hölgynek szükölködők iránti rokonérzését 's jótékonyágát ismeri. Hála neki a pesti szegények nevében! Továbbá Fabini orvostanár ur a pestbudai nőegylet pártfogása alatt fenálló szürkeshályogosak kórházába folyó 1845dik évben felvett 25szembeteg közül 23 egyedet tökéletesen helyreállított 's csupán 2, fekete hályog miatt siker ndkül bocsátattott el. Ez eredmény Fabini orvos ur szép tudományát 's önzetlenségét, 's miszerint ő ezen betegeket minden fizetés nélkül gyógyította, szívének nemességét tanusítja. Károly Lajos, nőegyleti titkár.

Amerika.

Washingtonból érkezett 's oct. 16kig terjedő levelek szerint a nem sokára megnyitandó congressus elé terjesztendő elnöki jelentés határozottan fog nyilatkozni Oregon-vidékre nézve, miszerint ezen szélesre kiterjedő tartomány egyenesen 's kizárólag az éjszaki státusokat illeti, egyszersmind reményt nyujtanak arra, hogy a congressus az Oregon-billt, melly először a képviselők, azután pedig a tanácsosak házában megvitattatván, elfogadtatott — ez alkalommal törvényi erőre emelendő. A bill egy pontjában említést tesz azon ideiglenes szerződésről, melly Anglia 's az éjszaki státusok közt Oregon gyarmatosítására nézve kötöttet. Ezen szerződés értelménél fogva Anglia azonnal, mihelyt a bill mint törvény ki fog hirdettetni, erről értesítettik 's a már megtelepültek védelmére katonai erő fog szállítani a kérdéses határokra. Ezen tudósítása az amerikai kormánynak Angliához, miként az amerikai státusférfiak magok is elismerik, ettől nem vétethetik másnak, mint egyenes hadüzenetnek; ettől azonban Amerika annál kevésbé ijed meg, mert a pörös vidékhez teljes jogot tart 's így világ előtt angolok elleni védelmi harcra jogszerű leend. Egyébiránt az amerikaiaknál fő kérdés most az: tanácsos é az egyesült tartományoknak Angliával csatába ereszkedni azért, hogy birodalmokat egy néptelen 's miveletlen vidékkel nagyobbítsák? melly vidék idővel, a nép elszaporodása 's Amerika óriási hatalmának mindig tovább 's tovább terjedése által a nélkül ezzel fog összeolvadni. Polk, csak hogy a szönyegre hozott Oregon-kérdést kedvezőleg végezhesse be az egyesület részére, nem látszik idegenkedni a behozatali kereskedés megengedésétől is, sőt ez értelemben — némelyek szerint M Lane londoni képviselőjének utasítást is adott, mikép t. i. az angol gyártványok behozatali csökkent vámban fognak részesítettetni, ha a brit kormány Oregon érdekében az egyesületet nem habrogatandja; azonban az angol válasz még tudva nincs, mi hogy nem fog a kívánt értelemben történni, onnét is világos, mivel az amerikai kormány hadainak rendszeresítését 's kivált tengeri erejének szaporítását nagy erélylyel kezdé meg. Bankrof tengerészminiszter oct. 14én ezen hadak szemléjére indult 's különösen a portsmouthi, ujjorki és philadelphiai hajóállomásokat vizsgálta meg 's intézkedett arról, hogy a netán kiütendő háboru első jeladására a küzdés helyén megjelenhesenek. — A congressushoz nyujtandó elnökjelentés ez alkalommal is olly fenhangon leend szerkesztve, minőn volt a tavalyi, melly Európa kormányinál olly igen szembetűnt; némelyek szerint érintetni fog benne az amerikai nép azon fellengző kívánata vagy inkább akarata is, mikép ez addig nyugodni nem fog, míg Éjszakamerikának egész szárazföldét saját birtokává nem teszi; így az angolok Canadája is vesélyben forogna.

Veracruz tudósítások nyomán Mexico october kezdetén nyugodt volt ugyan, mind a mellett mozgalmi bizonyos harcziás szint öltének; a szárazföldi katonaság reggeli felkeléstől esti lenyugvásig szünetlen gyakorlatban, jövésmenésben fáradott 's a kikötőknel mindenütt álgutelepek valának szemlél-

hetők. Merészsgök azonban nem kevésé higgyasztott meg a Sacrificionál megjelent hét amerikai hadi gőzös megtekintésére, mely alattomos megszöppenést még az ugyanott megjelent francia, angol és spanyol hajók sem oszlathaták el. Canali zotábornok fiastul, valamint Bussandre volt hadminiszter is Veracruzból Havannába hajóztak ott Santa Ana volt elnökkel értekezendők, ki napról napra inkább kívánatosá kezd lenni a mexicói nép előtt; általános észrevétel az, hogy a vélemények hihetlen változást szenvedtek 's ez okból sokan hiszik, hogy a száműzött dictator nemcsak vissza fog hivatni száműzetéséből, hanem egyszersmind elnöki méltóságába visszahelyeztetni.

Spanyolország.

Novemb. 5-én megjelent kir. rendelet a tanács-ház elnökévé Miraflores marquist, alelnökévé: Gor herceget 's Ezpeleta tábornokot nevezi ki. Cordova tábornok pedig, nem tudni, mi okból, Mazzaredo tábornok távolléte alatt viselt madridi kapitányságról lemondott. Valenciában ujjavazartott ki, a lázadók jelszava volt „Éljen Espartero“ Guadalaxara, Avila és Cuenca kerületekben a congressusba küldendő képviselők választása megtörtént, mely alkalommal a progressisták győztek; Burgosban a moderadók részére nyilatkozott a többség, Valenciában is ezek nyertek, minthogy a választásra egy progressista sem jelent meg. Valadoliban a vélemények és szavazatok annyira megoszlottak, hogy a választás nem törtéhetett meg. Cadix és Zamorában ismét a mérsékleti párt aratá a diadal koszorút. Coruna, Nogerá, és Segurában a municipalitások pártszintelenek, nem tudhatni: a képviselő-választásban melyik párt nyert, hihető azonban, hogy a miniszteri; mert ennek erszénye legfőbb mértékben 's hatása az anyagi érdekekre legérezhetőbb. Leonban szinte nem lehetett eldöntő többséget vinni ki. Puerto és Santa Mariában a moderadók nyertek. Mind ezen helyen a választások példás rend és békében történtek. — Megjegyzésre méltó, hogy Spanyolországban a vászonfogyasztás sokkal nagyobb, mint akár Franciaországban, akár Angliában, még is 1840ig két gyárnál többet nem számlált, melyek finomabb vászonszövésvel foglalkoznak. Bizonyos nő, névszerint Laurens, ki egy francia gyárvárosban növekedett, kísérletet tön Spanyolországban a vászonszövés-tökélyesítésében, 's nem rég Avilesben, éjszakai Spanyolország egyik partvárosában illy gyárt állított. Elejénte sok nehézséggel kelle küzdenie, türelme azonban mind ezt legyőzvé, fáradsága szép eredményt tanusított ugyanarra, hogy a legközelebb mult madridi iparműkiállításban az általa készített vászon-mutatvány mind jósággra, mind tartósságra, mind finomságra nézve a műértők általános helyeslését nyerte meg, mi által gyártványinak piacz biztosított. A kormány — őt ezen vállalatában gyámolítandó 's ösztönzendő, neki 's örökösinek örök joggal egy hajlani zárda-épületet a hozzá tartozó fekvő földdel együtt ajándékoza, hogy ott vászongyárt alapítson. A szerencsés vállalkozásu hölgy most kiment Francia-

és Angolországokba az ottani gyárak tökélyei megtekintésére, hogy azokat Spanyolországban meghonosithassa. Hol az ipar magas pártoltatásban részesítették, ott a népboldogító eredmény sokára nem maradhat el.

Franciaország.

Algiri hírek szerint Bugeaud tábornok oct 27-én nevezetes csatát igazgatott az arabok ellen; kik Tell déli határai felé laktak, 's Beni Maida, Ouled Bessaon törzsek vezérlete alatt fellázadtak. A csatát éren 300 arab hullott el; a zsákmány pedig olly gazdag volt, hogy a hadosztályok kénytelenek voltak azzal viszatérni akadályozva lévén általa a tovább mehetésben. A lovasok gyalog menve lovaikat egymáshoz fűzötték hajták magokelött; mintegy 12 — 15000 juhott, 6 — 800 ökröt, 150 lovat koboztak el, 's ezeken kívül 2 — 300 nyomoru — kiváltkép asszonyt és gyermeket fogtak el a szaladók közül. Mihelyt Bugeaud ezen zsákmányt Ain Tukeriában biztos helyre juttatá, ismét ellenei üldözésére indult nyugat felé tartva. — Páris népességére nézve következő érdekes statisztikai adat közöltetik: Páris népessége a 13dik században 120 ezer lakosra ment, Hd. Henrik alatt ezen szám 210 ezerre szaporodott, XIV Lajos alatt már 492 ezer számláltott 's Napoleon alatt 714 ezer. Az 1841 ki népszámitáskor a főváros összes népsége, ide nem érve a katonaságot 's a számtalan idegent, 912,033ra ment. — Dzsemma Ghazuból érkezett hivatalos tudósítások szerint a Marokkóba vándorolt algiri törzsek az ottaniaktól legszívesebb örömmel 's atyafiságos részvétellel fogadtattak. Abdelkader népszerűsége folyvást terjed 's követői és pártbívei naponkint nagyobb számmal jelenkeznek; mi által Abderrhaman marokkai császár könnyen azon alternatívába eshetik, hogy vagy trónját veszteni 's azt a nép kedvenczének Abdelkadernek engedni vagy hadat üzeni lesz kénytelen Franciaországnak, 's aligha ez utóbbit nem teendi. — Egy kir. rendelet által a földmívelési, kézművesi és kereskedési osztályok közönséges tanácsulésai dec. 15-ére határozattak, 's tartani fognak jövő évi jan. 15-ig. A kormány ezen eljárása által bizottságot szándékozik nevezni, melynek kötelessége leend a kiviteltre szánt francia kézműveket szoros vizsgálat alá venni, 's mind azt, mi vagy silány 's a nemzet becsületének nem felel meg, vagy pedig nem francia készítvény, hanem csak ennek nevét 's bélyegét bitorolja, a kiviteltől eltiltani, hogy így a már ingadozó francia hitel a kézművek irányában a kételkedő külföld előtt visszaszerezze. Magányos levelek szerint Abdelkader végre hosszu alkudozások után hajlandónak mutatkozik a hadi foglyok kicserélésére; azonban kívánatai olyanok, melyek félig igazságtalanoknak látszanak ugyan, mennyiben egy francziáért 3 arabot kíván kiadatni; azonban ez nagy magasztalásul szolgálván a büszke francziáknak, az elfogadás remélhető.

Anglia.

Az eddig fenálló gabnatörvények mindinkább magukra vonják a nép figyelmét 's gyűlésekre gyű-

lések hirdettetnek, hol a vita azon felírás pontjai felett foly, melyet ezen gabnatörvényeket ellenző egyesület a királynőhez szándékozik nyújtani az idegen gabna vámmentes behozhatásáért esedezőleg A' Globe szerint eddig a st. pauli, howicki, newcastlei, gatesheadi és leichi gyűlések határozatképpen felírt, mely illető helyére azonnal el is küldetett. Ellenben vannak ezen buzgózkodóknak számos ellenzőjük is úgy annyira, hogy ha a miniszteriumnak kedve jöne ezen két párt többségének akarata szerint eldönteni a kérdést, aligha ez utóbbiak részire nem nyilatkoznék a határozat. — A Sun egyik közelebbi számában összehasonlítását közli az angol tengeri erőnek a francziával, mely összehasonlításból kitűnik, hogy az angol 523 álgyuval erősebb; részletesen: Levanteban Angliának 17 álgyuval van többje, mint Franciaországnak; Délamerikában és Plata körül 117tel; Nyugotindiaiban, és a mexicói tengeröbölben Franciaország erősebb Angliánál 123 álgyuval, hasonlólag a csendes tengeren és Otaheitiben is 45 álgyuval; ellenben Chinában és Keletindiaiban Angliának 178 álgyuval van több ellenfelénél, Afrika nyugati partjain 71 's a keleti öblöknél 169cel; ha mindazáltal a rabszolga-kereskedés elnyomatására kötött új szerződés szerint e helyekre a francziák is teljes számban érkezendek meg, akkor ezen szám változást fog szenvedni. A portsmouthból kiindult angol sorhajó 132 álgyuval erősebb annál, mely Toulonból evezett ki. A Globe legújabb számában azon nevezetes hírt közli, hogy Peel főminiszter, mivel a kabinetben nem eszközölhetette, hogy az angol kikötők vámsorompjai az idegen gabna behozatala előtt elenyészészenek, a parlamentet szándékozik összehívni 's ettől 3 millió font sterling pénzajánlást nyerni azon szegény irlandi néprész számára, mely minden élelem szükiben a közelgő télen éhenhalásra jutand; a hány azonban nem természetben fog kiosztatni, hanem azon élelemszerek vásároltatván, ez fog kinekinek szükségéhez mérten adatni. — Mult számunkban említett lady Villiers Adél eltűnési oka csakugyan szerelem volt, ki Ibbetson huszár-kapitánnyal Gretna-Greenbe sietett 's a titkos házasság kovácsoló férfit által csakugyan össze is adattak, az utánok nyargalt Villiers kapitány, a hölgy testvére, akkor érkezett meg, midőn az eskü elmondott 's a pap áldása rá mondá a feloldhatlanságot; a szülék boszankodának ugyan a rögtöni eseményen, mivel azonban azt — mit isten öszszekötöttök nem bonthatják fel — megnyugodtak benne, annál inkább, mert ez nem első eset a Villiers család tagjai közt.

Elegyhírek.

Köllben Kamphauser Adolf és Dester tr. felalálói a palingraphiának — mellynél fogva minden képet vagy nyomtatványt bármily kor- vagy századbeli legyen, könnyen gyorsan és olcsón sokszor elhatolni — e találmányuk czélszerűségét most már nagyobb vállalatok létesítésével tanusítandják.

Dunaüzállás: Budán nov. 24-kén: 4' 9'' 0''' a 0 felett.

95dik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Gőzhajózási jelentés.

A Gőzösek vasárnap november 23kától kezdve addig, míg az időjárás és előre nem látható események engedik, indulnak csupán pártatlan napon, ugymint: november 23-, 25-, 27kén és így tovább: Pestről Bécsig. Pest, november 22kén 1845. A gőzhajó-hivatal 2—2.

Jelentés.

Minden további kérdéses kétség és irigyen ármánykodó félre magyarázóinnak megfelelni ohajtván, és a „Pesther Zeitung“, 85ik számában rólam történt érintését ezzel erősítve, kijelentem hogy az 1846ik év kezdetével én egy: „Jahrbuch des deutschen Elementes in Ungarn“ című évkönyvet kiadni szándékozom még pedig következő urak és hölgyek eredeti közremunkálásukkal: Bakody T., Bayr Ag., Beck Károly, Beck V., Beck M.L., Benkert A., Bengmann M., Brecher M., Csaplovics J., Engelsberg L., Falk M., Fanta E., Faustine grófnő, Foglár A., Foglár L., Freimund, Glatz E., Hochberg A., Horváth O., Hugo Károly, Károlyi L., Klesheimbáró, Kompert L., Kornfeld O. M., Lacatary D., Landau H., Lenau Miklós, Levitschnigg lovag, Mahler M., Megerle Teréz, Noisser R., Oeconom N., Oldofredi Hager grófnő, Pusztay S., Pyrker J. L., Raics J., Reisinger F., Redern báró, Remekházy asz., Romy tr., Saphir M. G., Schätzer J., Schedius, kir. tanácsos, Seidlitz J., Seidner J., Steinacker G., Szapáry F. gróf, Thürmer tr., Uhrk. a. Viskolety A., Vogl J. N. tr., Weil F., és Wodniansky báró. — Célja ezen vállalkozásomnak röviden ennyiből áll: Feladatuk a magyar honi íróknak a belföldi fejlődést előmozdítani honunkban; feladatulteszem én a németföldiek előtt ismeretessé tenni Magyarhon fejlődését nyelvükön; — mindazon visszás fogalmakat és ferde felfogásokat mellyekkel hazánk iránt elfogulvák azok, megczáfolni, őket lehetőleg felvi-

lágosítani 's illő helyre foglalomba helyezni Magyarhon mineműsége minden rendű és osztályzatú előmenete és haladása felől. Erre vezető utul novellák, lyra, drama, vagy más, fel egészen a politikáig terjedő, tudományi és irodalmi működés szolgálnd. — Továbbá a Magyarországnak német nyelven kelt eredetieket is hazánk e részbeni mivelődése kiemelésére adandom. — És leend ez évkönyvem szorgos kritikái átnézet egyszersmind a magyar honi minden irodalomról nyelvkülönbségi tekintet nélkül.

Annak tanusítására, mennyire eltökélt szándokom ez üdvös czél végrehajtása, ezennel jelentem hogy a fentírttel együtt egy másik köv. czimű: „Deutsches Jahrbuch der ungarischen Nationalliteratur“ évkönyvet is fogok szerkeszteni, mellynek egyedüli feladata leszen novellák, költemények, utivázlatok, sőt politikai értekezéseknek magyar nyelvből németre fordításaiat is adni.

Végre még egy harmadik is jelenend meg ezuttal, t. i. a magyar jelesb eredeti dramák, német ajku és belföldiekkeli megismertetés végett német nyelvre fordítva ezen czím alatt: „Die National Bühne der Magyaren.“

Mind e három vállalat megjelenéséről a t. cz. közönséget, annak idejében kijövendő, külön hirdetvényekben értesitendem. Kelt Rakos-Palotán.

Benkert Károly Mária. 3—3

† Takarmány és gazdasági eszközök

árverés utján és készpénzletésért folyó november 28ik napján Török-sz.-Miklós-on t. ns. Heves vármegyében, a mgos Almásy nemzetség által eladatni fognak 3.—3

Statuspapir- és részvényárkelet. Bécs, nov. 22kén.	
bankrészvény:	1601 fr.
1834ki 500 p. frtos kölesön	805 „
1839ki 250 p. frt.	321 1/4 „
Eszterházy 40 fr. sorskötel.	583 1/4 „
cs. kir. arany 4 fr. 38—40 kr.	
pesti lánchíd-részvény	119 frt
bécs-glognitzai vasut 100 fr.	135 „
pozsony-nagyszombati	79 „
középponti (100 fr.)	108 1/2 „
duna-gőzhajózási	674 „